

BAE SAĞLIK SEKTÖR RAPORU- 2019

Dünya Bankası verilerine göre, BAE nüfusu 2019 yılında 9.7 milyondur. Ülkede yaşayan nüfusun yaklaşık %90 ını göçmen ülke vatandaşlar/expatlar oluşturmaktadır. Hintliler %28, Pakistanlılar %13, yerel halk %11 ini oluşturmaktadır. Resmi dil Arapça olmakla birlikte; iş ve ticaret hayatında yaygın olarak İngilizce konuşulmakta ve yazışmalar İngilizce yapılmaktadır. Cinsiyet dağılımına bakıldığında, ülkede yaşayanların %72 si erkek, %28 i kadındır. Ortalama yaş 34 olup, toplam nüfusun 0-14 yaş grubu %14.20; 15-24 yaş grubu %12.70; 25-54 yaş grubu %65.9; 55-64 yaş grubu %5.7; 65 yaş üzeri %1.5 ini oluşturmaktadır.

BAE, 2021 Vizyonu kapsamında sağlık sektöründe 2021 itibariyle sağlık hizmetlerindeki kalite bakımından dünyadaki sayılı ülkelerden biri olmayı hedeflenmektedir. BAE hükümeti tarafından 2019 yılı için belirlenen 60.3 milyar AED'lik federal bütçenin 4.4 milyar AED'si sağlık sektörü için ayrılmıştır. 2014 yılında ise Dubai Emiri tarafından kabul edilen Ulusal İnovasyon Stratejisi kapsamında ülkenin 2021 yılı itibariyle sağlık sektöründe en yenilikçi ülkelerden biri olması hedeflenmektedir. Yine, Emirlik bazında da Abu Dabi ve Dubai Sağlık Sektörü Stratejik Planlarında yürürlüğe konulmuştur.

BAE'de 91 özel ve 42 kamu olmak üzere toplamda 133 hastane ve 8.674 kamuda, 4.820 özel hastanelerde olmak üzere toplamda 13.494 sağlık personeli bulunmaktadır. Ülkede çalışan sağlık personelinin %95 i yabancı ülkelerden gelmektedir. Yabancı uyruklu personelin çalışabilmesi için ülkedeki sağlık kuruluşlarına başvuru yapılmakta ve lisans alınabilmektedir.

Birleşik Arap Emirlikleri yedi emirlikten oluşan federal bir devlet olup, BAE'de sağlık hizmetleri federal ve emirlik düzeyinde verilmektedir. Gerek federal hastane gerek ise her Emirliğin ayrı hastane, lisans ve geri ödeme sistemi bulunmaktadır. Genel itibariyle, ülkede iki türlü sağlık geri ödeme sistemi bulunmaktadır. Birincisi Emirliğin kendi vatandaşlarının sağlık giderlerini karşılaması diğeri de diğeri de diğeri ülke vatandaşlarının özel sigortalar yoluyla sağlık harcamalarının karşılanmasıdır.

Ülkenin sağlık harcamalarına bakıldığında, 2018 yılında ülkedeki sağlık harcama tutarı yaklaşık 14 milyar ABD Doları olup, GSYİH'e oranı %3.4 civarındadır. (Kaynak: BMI)

BAE'de yaşayanların çoğunluğunu expatların oluşturduğu dikkate alındığında, ülkede özel sağlık sigortacılık sistemi bulunmaktadır. AbuDabi'de işveren çalışan ve ailesinin sağlık sigortasını yaptırmak ile yükümlüken, Dubai'de sadece çalışanın sağlık sigortasının işveren tarafından yapılması zorunludur. BAE'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin çoğunluğu takaful adı verilen İslami sigorta hizmeti de vermektedir. Expat nüfus (85%) özel sağlık sigortası; yerel nüfus (15%) devlet tarafından finanse edilmektedir. Devlet tarafından AbuDabi'de Thiqa; Dubai'de Saada sistemi aracılığıyla, yerel vatandaşlara sağlık sigortası hizmeti verilmektedir.

Ülkeden yurtdışındaki başka ülkelere sağlık kuruluşlarına hasta transferi konusunda hukuki ya da fiili engel bulunmamaktadır. BAE Devleti, yerel halkının yurtdışında göreceği tüm tedavi masraflarını karşılamaktadır. Eğer ülkede ihtiyaç duyulan tedavi yapılamıyorsa, kendi ülke vatandaşlarını yurtdışına tedavi olmak için göndermektedir. Diğeri bir ifadeyle, BAE'de yaşayan yerel halk, hastalığın tedavisinin ülkede yapılamaması halinde devlet fonuyla yurtdışına tedavi

olmak için gidebilmektedir. Bunun için yurtdışında tedavi görmek amacıyla seyahat edecek vatandaşların, hangi ülkeye ve hangi tedaviyi alacaklarına dair BAE Sağlık Bakanlığı'na başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Ayrıca, BAE'de gidecekleri ülkenin diplomatik misyonundan da detaylı bilgi alınması tavsiye edilmektedir.

Ülkede en çok görülen hastalıklar kanser, diyabet, obezite, kalp-damar rahatsızlıkları, solunum ve ortopedik rahatsızlıklardır. Yurtdışına giden hastaların yaklaşık %26 sı ışın tedavisi, %11'i ortopedik tedavi amacıyla gitmektedir. Diğer taraftan göz hastalıkları ve nörolojik sebeplerle de yurtdışına tedavi için gidildiği görülmektedir. İhtisas ve akredite hastanelerin yetersizliği sebebiyle yurtdışına hasta gönderimi yapılmaktadır.

2018 yılında ülkeden toplamda 1207 hasta yurtdışına tedavi olmak için gitmiştir. Hastaların %28i Birleşik Krallık, %26 sı Almanya, %16 sı Tayland ve %7si, ABD'ye tedavi olmak amacıyla gitmiştir. Öte yandan, BAE'den yurtdışına tedavi amaçlı giden hastaların hasta başına yaptıkları harcama ortalama 93 bin ABD Dolar civarında gerçekleşmektedir. ABD, ülkede özellikle sağlık sektöründe büyük bir etkinliğe sahiptir. (Kaynak: Dubai Health Authority Annual Report 2018)

Sağlık sektöründe özellikle hastane yatırımlarında genellikle ABD'li şirketlerin yer aldığı görülmektedir. BAE'nin en büyük hastanesi Abu Dabi'de Shaikh Shakhbout Hastanesi olup, Cleveland Clinic; Johns Hopkins diğer büyük yatırımlardır. Ayrıca, tıbbi ekipman ve teknoloji yatırımlarında GE Healthcare bulunmaktadır. BAE sağlık sektöründe faaliyet gösteren yerel ve yabancı yatırımlar; NMC Healthcare, Al-Noor Medical Company (Mediclinic), Burjeel, VPS Healthcare, Tumbay group, Al-Zahra Group, Belhoul Lifecare, Emirates Healthcare, Gulf Healthcare International, Gulf Medical Projects Company, Zulekha Hospital, Saudi German Hospital Group, GE Healthcare and Aster DM Healthcare olarak sayılmaktadır.

Sağlık hizmetleri alanında ülkede kabul gören uluslararası akreditasyon belgeleri aşağıdaki gibidir.

Quality Management System - Requirements: ISO 9001:2015 Certificate

Occupational Health and Safety Management System: BS OHSAS 18001:2007 Certificate

Environmental Management Systems: ISO 14001:2015 Certificate

JCIA Certificate – Primary Healthcare Services Sector

ISO Certificates of Primary Healthcare Services Sector

JCIA Certificate – Dubai Hospital

JCI Accreditation Standards for Ambulatory Care

JCI Accreditation Standards for Hospitals – Rashid Hospital

Accreditation from (American Association of Blood Banks) - Dubai Blood Donation Center

Accreditation Canada International - Dubai Gynecology and Fertility Center

JCI Accreditation Standards for Hospitals – Thalassaemia Center

JCI Accreditation Standards for Hospitals – Hatta Hospital

Diğer yandan, sağlık hizmet sunumunda kullanılan medikal ekipman ve donanımın temini büyük çoğunlukla ithalat yoluyla yapılmaktadır. Tüm tıbbi cihazların, medikal ekipmanların ithalinden önce BAE Sağlık Bakanlığı ilgili departmanından uygunluk alması ve kayıt yaptırılması gerekmektedir. Söz konusu ürünlerin BAE pazarına girişi imalatçı veya onun BAE'deki yerel

temsilcisi tarafından yapılmalıdır. Ayrıca, ithal edilen ürünün güvenli ve standartlara uygunluğuna dair kanıtlayıcı belge istenmektedir.

BAE'de ilaç sektörüne dair düzenlemeler, 1983 tarihli 4 numaralı Federal Kanun hükümlerine göre "Pharmaceutical Law" altında yürütölmektedir. Anılan Kanuna göre, ilaç sektöründe faaliyet göstermek için geçerli bir lisansa ihtiyaç olup, lisans almadan evvel Kanunda belirtilen birtakım zorunlu şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Söz konusu genel politikaya dair düzenlemeler BAE Sağlık ve Önleme Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Öte yandan, Emirliklerin ayrıca sektöre dair (kayıt,lisanslama vb.hususlara ilişkin) düzenleyici otoriteleri de bulunmaktadır.

BAE pazarında etkin ilaç firmaları; Novartis, GSK, Astra Zeneca, Pfizer, MSD, Julphar olarak yer almaktadır.

2018 yılında BAE'de ilaç piyasasında satışlar 3.1 milyar \$ civarında gerçekleşmiştir. İlaç satışlarının %86 sı reçeteye tabi ilaçlardır. BAE Gümrük İdaresi istatistiklerinden alına bilgiye göre, 2018 yılında 15 milyar AED'lik ilaç ve eczacılık ürünü ithal edilmiştir. Yapılan ithalat çoğunlukla Almanya, ABD, Fransa ve İsviçre'de yapılmıştır. BAE'den yapılan ihracat 1.2 milyar AED olup, reeksport 3.8 milyar AED olarak gerçekleşmiştir. Ana ihraç pazarları Suudi Arabistan ve Irak olup reeksport pazarları Kuveyt, Irak ve Bahreyn'dir.

İlaç ürünleri üretiminde de önemli yere sahip olan BAE'de örneğin, Dubai Science Park'ta özellikle kalp-damar hastalıkları, psikiyatrik, nörolojik hastalıklar için ilaç üretimi yapılmaktadır. 2016 yılında üretim yapan fabrika sayısı 15 olup, 2020'de bu sayının 34' e yükselmesi beklenmektedir.

Ülkenin ilaç sektörü stratejisi "Dubai 2030 Industrial Strategy" altındaki başlıklarda yer almaktadır. Bu kapsamda ülkeye 2023 itibayle 3 milyar dolara yakın yatırım yapılmasının hedeflendiği belirtilmektedir.